

Дрозодфіла над томом Канта

КУПИТИ

Павлик - викладач філософії. Він називає себе дрозоділою, мушкою без голосу та без правди. Чоловік споглядає з балкона Голосіївський парк, п'є з кухлика вино, пише колегам некрологи та читає лекції.

Книжки цікавлять Павлика більше, ніж жінки, свобода хвилює більше, ніж самотність.

Загублений у вирі настирливих колег, колишніх коханок і нескінченної пиятики, Павлик пише листи про любов. Отримує відповіді, але в один момент перестає.

Дрозоділа кружляє над томиком Канта, як самотній Павлик - навколо образу загадкової жінки.

Анатолій Дністровий - письменник, філософ, художник. Автор романів «Пацики», «У сніговому полоні», трилогії про вигадане місто Будич, поетичних збірок «Чорна п'ятниця», «Дні тривоги», книжок есеїстики «Паноптикум. Політика», «Паноптикум. Література», воєнного щоденника «Битва за життя».

Після повномасштабного вторгнення Анатолій долучився до Сил оборони України, служить офіцером.

АНАТОЛІЙ ДНІСТРОВИЙ

ДРОЗОФІЛА
НАД ТОМОМ КАНТА

віхрла

Анатолій Дністровий

Дрозофіла над томом Канта

Роман

віхОла

Київ · 2025

УДК 821.161.2'06-312.1

Д56

Дністровий Анатолій

Д56 Дрозофіла над томом Канта : роман / Анатолій Дністровий. — Київ : Віхола, 2025. — 208 с. — (Серія «Худліт. Проза»).

ISBN 978-617-8517-51-9

Павлик — викладач філософії. Він називає себе дрозофілою, мушкою без голосу та без правди. Чоловік споглядає з балкона Голосіївський парк, п'є з кухлика вино, пише колегам некрологи та читає лекції.

Книжки цікавлять Павлика більше, ніж жінки, свобода хвилює більше, ніж самотність.

Загублений у вирі настирливих колег, колишніх коханок і нескінченної п'ятики, Павлик пише листи про любов. Отримує відповіді, але в один момент перестає.

Дрозофіла кружляє над томиком Канта, як самотній Павлик — навколо образу загадкової жінки.

УДК 821.161.2'06-312.1

Усі права застережено. Будь-яку частину цього видання в будь-якій формі та будь-яким способом без письмової згоди видавництва і правовласників відтворювати заборонено.

© Анатолій Дністровий, 2025

© Дарія Філіппова, обкладинка, 2025

© ТОВ «Віхола», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2025

Немає сумніву: мені щораз нудніше
У товаристві друзів-юнаків;
Їх дотепи могли б звучати тихше
І навіть теми бути не такі...

Та в той же час кортить мене додому
З поважних бесід про минулі дні...
...Бути самому
Хочеться мені.

Євген Плужник

Коли неможливо звільнитися від самого себе, людина знаходить
задоволення в самопожиранні.

Еміль Сьоран

Дрозофіла над томом Канта

Між подвійним склом вони лежать уже не знати скільки років, мабуть, вікно не розкручували давненько й не мили всередині, як це щороку робила моя мати у своїй квартирі. Я завжди їй допомагав: мокрою ганчіркою повільно згрібав маленькі трупики, а потім ретельно мив внутрішню поверхню віконної рами від пилу. Цей простір між двома прозорими скляними оболонками — єдине місце, де немає часу й життя. Назовні — де проспект — постійний шум і різноманітні звуки, від різкого скрипу автомобільних гальм до світанкового дзвону птахів, а тут — у кімнаті — лише шурхотіння сторінок або голоси дикторів новин із телевізора. Коли дивлюся на своє вікно, усміхаюся: від великого світу мене відокремлює лише мертвий простір з нерухомими тільцями мух, великих і малих, геть висохлих і посірілих, які спокійно лежать на пожовклій і полуцений, колись свіжо-білій поверхні, — і згадую тебе. Коли ти до мене приїхала, то жажнулася від мого занедбаного побуту, а потім засміялася:

— Чоловіки без жінок поволі перетворюються на свиней!

— Чому?

— Поглянь сюди, — ти показала пальцем на внутрішній простір вікна між шибамі, де лежали здохлі мухи, здохлі ще за попередньої власниці квартири, гидко скривилася й попросила до наступного свого приїзду розкрутити вікно й ретельно вимити зсередини. — Тут роботи — непочатий край. А якщо я кудись зникну? Ти ж пропадеш.

— Куди це ти маєш зникати? Нікуди ти не зникнеш!

Ти мовчки всміхнулася й уже ніби про себе задумано додала:

— Не переживай, я замість себе пришлю іншу. А тепер, — раптом знову пожвавилася ти, — щоб до наступного мого приїзду було чисто. Ок?

Ок. Але наступного приїзду так і не було, тому мені нічого не залишається, як дивитися на трупики мух і *лише* думати про тебе.

Що я можу сказати? Думати про тебе перетворилося на стабільну, навіть по-армійському дисципліновану звичку. Інколи мені здається, що саме таким чином народжуються нав'язливі ідеї. Навряд чи я

психічно хворий, хоча й психічно здоровим себе не назву. Можливо, я думаю про тебе, бо не маю чим зайнятися. Мене підбивають писати статті, брошури, методики з викладання мого курсу, виступати на конференціях і круглих столах, планувати тему докторської дисертації, бо кафедра «потребує перспективних професорів», оскільки старі через рік-другий-третій зовсім здитиніють, повимирають. Мене постійно заохочують дописувати до газет і журналів, вести публічний і активний спосіб життя, утверджувати свій авторитет серед інших авторитетів, але, йопсель-мопсель, мене все це зовсім не цікавить і я мало цьому вділяю уваги, хоча й не відмежовуюся.

У мене є інше приємне заняття: думати про тебе. Коли я спостерігаю з вікна за випадковими людьми, які йдуть на тролейбусну зупинку, щоб зникнути з мого поля зору в громадському транспорті, коли під час лекції, зробивши незначну паузу, вдивляюся в очі студентів — глузливі, іронічні, зацікавлені, почервонілі від пиятик чи безсоння (хоча студенти всіляко намагаються показувати, що слухають мій предмет), коли снідаю на своїй маленькій кухні з пожовклою керамічною плиткою на стінах, гортаючи роздруківку чергової статті, скачаної з мережі, коли читаю книжку на дивані, з нетерпінням очікуючи, щоб обізвався телефон і я почув приємний голос давнього приятеля чи інший, коли голюся, замислено оглядаючи своє худе обличчя... — думаю про тебе. Уявляю твоє спокійне лице, повненькі живі губи та по-дитячому чисті сині оченята, у які дивишся й, ніби під впливом гіпнозу, не можеш відвести погляду. У такі миті стає особливо боляче, бо я відчуваю свою ліниву, трішки елегійну й ніби притуплену сонливість, яка прийшла на місце порожнечі, що її залишила ти.

На незначну мить моєю розрадою може стати музика або ж телебачення, якщо показують притомний фільм притомного режисера, бажано — минулих добрих часів. Музики вистачає ненадовго, бо вона нав'язує власний настрій, особливо гучна, гуркітлива та динамічна, від якої одразу стомлююся. Спершу я слухав усе молодіжне, навмисне розпитуючи у знайомих тінейджерів і студентів, що їм подобається, але вся ця урбаністика, музична мішанина, нелінійні та атональні експерименти настільки втомили, що я вдарився в іншу крайність — і зациквився на класичних композиторах. Від Генделя я ставав безвольним і спустошеним, ніби гумовий спущений матрац, від

Скрябіна почувався розладнаним, як старий потрісканий рояль, а коли щовечора слухав Бетховена, то постійно хотілося плакати. Я вмикав на комп'ютері *Symphony No 7 in A* і залюбки плакав: просто так, без причини, не розуміючи чому й навіщо. Звісно, це відбувалося без сліз і схлипів. Заплющивши очі, я відчував небезпеку музики: вона забирає навіть порожнечу, яку ти залишила, бо наповнює її своїм настроєм, повністю підкорюючи мою волю. Через неї я втрачаю себе, і не знати що в мені починає відбуватися.

Інколи мені сняться здохлі мухи, що лежать між рамами подвійного вікна. Розумію чому: жити без подій і вчинків — попри те, що це не ризиковано, — дуже набридає й хочеться вирватися зі звичної шкаралупи, розірвати вуаль сонливості, що окутала життєвий простір, і вдихнути свіже повітря на повні груди. Це ще не відчай, бо для відчаю я надто молодий. Це ще не криза середнього віку, бо кризи я поки що не відчуваю, це й не апатія, бо тоді буквально до всього опускаються руки (як не як, а я все ще не втратив інтересу до лекцій, писання дрібних статей і спорадичних пиятик із колегами чи приятелями); ні, ні, це все не те. Мені здається, що саме життя раптово сповільнилося, втратило динаміку й непомітно перейшло в інерцію. Зрідка я створюю собі миті розради: блукаю вечірнім парком, вештаючись по випадкових забігайлівках і більярдних; спостерігаю за веселими компаніями моїх однолітків чи підлітків у кав'ярнях, прислухаюся до їхніх розмов, жартів чи сварок, і мені це заняття дарує справжню насолоду. У такі миті я пригублюю коньяк чи ром і глузую над розмазуванням шмарклів про «важливе», що відбувається у п'яних теревенях за сусідніми столиками. Особливо ретельно я люблю прислухатися до так званих інтелектуальних балачок — хоча які вони в біса інтелектуальні? — до примітивного трюпу безтурботних шмаркачів про Коельо чи Булгакова.

Що тобі ще сказати?

Інколи телефонують незнайомі люди — стривожені, засмучені, зажурені, знервовані, розгублені. Буквально кілька годин тому, коли я наминав вермішель зі смаженим яйцем, був такий дзвінок. Незнайомка, судячи з голосу — жінка сорока, а може, й п'ятдесяти років, — попросила покликати до слухавки бабу Магду. Знову бабу

Магду, як завжди бабу Магду. Мені осточортіло постійно відповідати, що баба Магда тут уже не проживає, що вона виїхала в Донецьк, до внуків. Інколи я чую в слухавці схлипування, інколи зойки, інколи фрази — Господи, що ж це буде. Мабуть, баба Магда — дуже важлива людина, якщо через неї так переймаються. Бог з нею, тією бабою Магдою. У мене інколи є справжня розрада, коли мій однокурсник Льоша, який мешкає в Ялті й працює там завучем школи, передає кілька літрів вина з місцевого заводу. Наскільки я знаю, це нефільтроване вино краде зграя місцевих кримських татар, які збувають його за дуже демократичними та вигідними цінами туристам і відпочивальникам. Найбільше я люблю чорно-червоні вина: «Ай-сerez», «Чорний полковник», «Тайфі», «Чорний мускатель», «Ізабелла». Зазвичай наливаю собі велике металеве горня вина й виходжу на балкон. Мій балкон — найкраще місце в Києві. Ніхто не заважає, не чіпає, не говорить, тут усе належить тільки моїм думкам, і ніщо на них не здатне вплинути. Просто сидиш на балконі й думаєш, дудлиш винце і куриш. Що ще треба? На балконі я відчуваю повільну течію свого життя, її найдрібніші зміни, що неквапно рухаються, поступаючись місцем іншим незначним подіям. Ковток за ковтком — я насолоджуюся вином і думаю.

Щоправда, я дуже часто нудьгую й кажу одну й ту саму затягану фразу: знову те саме. Під цим я розумію і свою пустельну двокімнатну квартиру, вікна якої виходять на густі зелені крони дерев, і мій-улюблений Голосіївський парк, який упритул стоїть над асфальтною смугою проспекту, з другого боку якої мій будинок і мій балкон. *Знову те саме*. Останнім часом я посміхаюся, коли згадую ці слова, вони настільки звичні, ніби для диктора новин фраза «добрий день», якій він не надає особливого значення. Ці слова дарують певне полегшення, бо я ніби примирююся з тим, що не здатен здійснити вчинок, про який ніколи не мислив.

Вино дуже добре, люблю відчувати його присмак у роті, навіть після кількох ковтків, коли воно зігріло мою середину. Мене непокоїть мій внутрішній штиль. Таке враження, ніби я приречений назавжди існувати подібним чином, немилосердно бути собою, нездатним вилізти з власної шкіри, змінити свою личину чи народитися заново. Проте знаю багатьох, хто постійно змінюється, шукає для себе все

нове й постійно вражає ближніх такими витівками. Вайлд дуже точно сказав: дайте людині маску — і ви дізнаєтеся, хто вона насправді. Ніколи так не міг: це те саме, що лягати спати зятим православним, а зранку прокидатися запеклим католиком. Є такі диваки, які на таке здатні. Один мій знайомий, який пише роботу з антропології східної патристики, зовсім невинний на перший погляд, і попри те, що гомик, — кілька років тому заснував у Києві осередок буддистів. Йому кажуть: «Макс, ти ж водяру глушиш, як компот, жереш м'ясо, як Пантаґрюель, і дупа в тебе чутлива... до чого тут буддизм?», а він їм (оце так відповідь!): «Будда залишив цілу купу положень, я з них вибрав близько тисячі, які нам підходять, — і жодних проблем».

Як усе просто! Це лише в мене — здохлі мухи у віконній рамі.

Простирадло й подушка — мокрі від поту. Біля вуха гудуть комарі. Б'ю себе по щоці й пальцями скочую по шкірі нікчемну комашку. На вказівному — її розтерте тільце й червоно-чорна смуга моєї крові. Долітався. Прокинутися серед ночі, коли гудуть комарі, — це ніби потрапити на лінію фронту. Нікчемні, непомітні, мацюпусінькі, пискливі месершміти кружляють над обличчям. Ось він заходить із правого боку, пілотує, нікчема, мабуть, на мій лоб, я непомітно, аби не злякати цю скотину, витягую з-під ковдри праву руку й себе по лобі — шльоп! — промазав. Їхні монотонні неприємні атаки деколи нагадують слухання пінкфлойдівського концерту «The Wall» у крутих стереонавушниках: там є одна фішка, коли вертоліт перелітає з правого вуха в ліве. Підводжуся з ліжка, намагаю вмикач — клацаю, здригаюся від різкого й неприємного світла. Придивляюся до стіни біля ліжка, але кілька секунд нічого не бачу. Примружую очі й помічаю п'ятьох комарів, які розмістилися неподалік один від одного. Примірююся до них, починаю швидко давити, від чого на шпалерах залишаються кров'яні плями. Трьох удається вбити, але інші втікають з-під самої пучки пальця й летять під стелю. Ліньки з ними возитися, знову лягаю і пробую заснути. Скотина пілотує... шльоп!

За вікном поволі розвиднюється: мряка відступає, наповнюється досвітньою синявою, яка з часом стає все світлішою, поки небо остаточно не наливається прозорістю й чистотою, а ранкова тиша не

наповнюється пташиним щебетанням і гулом автомобілів. Шльоп! Знову промазав.

У мене перемішалися дні й ночі, зсунувся режим харчування і набрав чорт знає якого ритму. Про себе все більше нагадує неприємним боєм шлунок. Дається взнаки хронічний гастрит, до якого я звик ще зі студентських років і через який не можу їсти улюблені страви, скажімо, щавлевий борщ. Пригадую, кілька років тому мене запросила в гості знайома викладачка (але в нас так й нічого не вийшло), яка писала дисертацію з історії, здається, про часи Феофана Прокоповича. Вона пригощала мене щавлевим борщем. Я радісно вигукнув:

— Щавлевий борщ!

Вона:

— Чому щавлевий? У нас цю страву називають «зелений борщ».

«Не все одно? — думав про себе, — головне, дороженька, що це надзвичайно смачно». Але... вдома на мене напала швидка, і залишок дня я провів, курсуючи між письмовим столом і туалетом. У ті жахливі хвилини я кляв як попало: дурнуватий борщ, дурнувату викладачку, Прокоповича, точніше, балачки про нього, і взагалі — все, що міг тільки згадати. Можливо, мені треба одружитися, але в жодному разі не з викладачкою!

Хоча б годину поспати, хоча б годину...

Дощу не було, мабуть, цілий місяць. У голові рояться всілякі дрібні думки, намагаюся проганяти їх, силкуюся думати про тебе. Не уявляю твого обличчя, маленька дівчинко, у теплу пору року, оскільки ми бачилися тільки в січні. Пригадую твій почервонілий носик, холодні щоки, як я брав їх у свої долоні, ще пригадую твої ледь розтулені холодні губи, які шепотіли, і я їх цілував. Не знаю чому, мені завжди подобаються жінки влітку, коли від спеки їхні тіла розморено-пишніші, коли на засмаглій шкірі виступають краплинки поту, а губи прагнуть прохолодних напоїв. Люблю спостерігати за жінками влітку, особливо за їхньою ходою, коли в м'якому ритмі ніжно розгойдуються розкішні тіла.

Ніколи не бачив тебе влітку... більше не маю сил лежати й думати.

Підводжуся кволий і розбитий, ніби дідуган, тіло якого вже давно померло, але підлий дух ще тримає його на білому світі, змушуючи з

великими зусиллями пересуватися, ковтати їжу, випорожнюватися, набридати своїм існуванням іншим. Таке враження ніби від цього нестерпного тепла поволі втрачаю свідомість, мозок розкладається, біохімічні елементи групуються, у голові все перетворюється на тухлятину.

На кухні ліниво нарізаю на рівні тонкі скибки хліб, намащую їх маслом, ставлю чайник для кави. Пригнічений стан мене навіть не бентежить. Ніяк не можу його подолати, мабуть, через те, що не розширюю простір свого існування, а значить, не набуваю нових вражень від знайомств із цікавими людьми. Я ніби топчуся на місці, чи, як супутник, прив'язаний до своєї осі, обертаюся звичними шляхами, вештаюся знайомими вулицями, сідаю в ті самі тролейбуси чи повільно повзаю, як равлик-павлик. Залишаються книги, але й вони не викликають у мене особливого ентузіазму. Щоправда, раз чи двічі на місяць намагаюся заходити в книгарні, аби погортати улюблених авторів, виданих у пристойному вигляді, чи подивитися на книжкові новинки. Проте до купівлі не доходить — думка про те, що це доведеться читати (попри неторкнуті книжки, якими завалений мій письмовий стіл) викликає в мене справжнє страждання.

Я ніколи не подорожував, ніколи не покидав Україну, тільки єдиний раз, ще в дитинстві, їздив із батьками в Крим, але про це пам'ятаю туманно. Ми десятилітні з Аллою (дочкою сусідів) без трусиків, погано поставлені наметы на брудному піску, потім, здається, кілька днів шторму, велетенських хвиль, а ще обіди в жахливій їдальні, пенсіонери-буряти (як сказала мама), що пригощали мене морозивом, щодня п'яний у дим тато, і моя мама, яка любила прогулюватися в горах із батьком Алли. Але найбільше пам'ятаю дорогу додому наших 3-х «Жигулях» і Алліній 21-й «Волзі». Ми з Аллою, сидячи в моїй машині на задньому сидінні, виставляли свої голі дупи водіям, що їхали за нами. «Павлику, так не можна, Павлику», — сварила мене матір. Алла хихотіла від задоволення (це ж була її ідея!), коли мене покарали, і дражнила: «Павлик — равлик», «равлик — Павлик». Треба подорожувати. Що більше подорожуєш, то стійкішим стаєш до самотності, точніше стійкішим до її інтер'єрів і незримих стін: тоді можна заплющувати очі й бачити безмежні світлі простори, куди подумки заходять тільки мрійники й романтики або закохані. Уяви: ти і

я — тільки ми самі — і подорожуємо. Карпати, гуцульський регіон, місцева смачна кухня, потім куди? — можна на Полісся, Шацькі озера, білі гриби, копчений вугор до пива. Тільки ти і я... Мої мрії, якби на них міг подивитися сторонній, мабуть, були б схожими на марення шизофреніка, який присвячує себе світові своєї розбурханої уяви.

Ліниво їм, шлунок капризує, ніби йому не подобається те, що пропоную. Тільки кава бадьорить, до тіла одразу вливається свіжа порція енергії, внутрішньо я ніби випрямляюся, підтягуюся. Як добре, що існує кава. Якби її не було, то десятки, а може, сотні мільйонів людей щоранку йшли б у своїх справах із приреченим, кислим виглядом. Колись у Європі за каву карали, от йолопи — карали за таку радість життя! Дрібними обережними ковтками п'ю каву, з горнятка лине легка пара, торкається мого обличчя. Після спекотної ночі моє тіло липке й неприємне, хочеться пірнути в басейн чи в озеро. Душ рятує лише на незначний час. Такого спекотливого серпня не пригадую, о цій порі мали би бути набридливі дощі, а після них — лагідно-теплий і безхмарний вересень. У світі все докорінно змінюється, навіть погода й пори року: незрозуміло, літо чи осінь, зима чи весна. Вирішую зараз же їхати на Дніпро, поки немає обідньої спеки, поки не придумав собі ніяких проблем чи нагальних справ. Адже наше життя — непередбачена річ, може зателефонувати або зайти знайомий, маючи до мене справу, а тоді... тоді не знати, чи згадаю про Дніпро. Зрештою, не знати скільки часу ще протримається така прекрасна погода. Нашвидкуруч збираюся, беру все необхідне. Довго шукаю плавки, не пригадую, де міг їх закинути, на полиці в шафі перевертаю купу футболок, светрів, сорочок. Нарешті знаходжу.

Тролейбусом добираюся до «Либідської», сідаю в метро і їду в Гідропарк. Вода тут, кажуть, гидотна, але мені ліньки пхатися на Труханів острів, де вона чистіша. Людей — як тарганів на комунальній кухні: переважно похилі пенсіонери та підлітки, які великими ватагами пиячать (як можна пити в таку спеку?) і горлянуть на пляжі. Кілька гарних дівах скидають купальники, я милуюся білосніжними грудьми. Ну просто сексуальна революція в Києві! Неподалік у невеликому лотку купую в смаглявої продавщиці тепле пиво, бо холодного немає, вона виправдовується, що в холодильнику пиво не встигає охолонути —

його відразу купують. Знаходжу вільне місце між двома гучними компаніями підлітків, серед яких є кілька симпатичних кицюнь, і одній з них, фарбованій під баклажан, показую язики. Вона спершу здивовано кліпає очима, а потім усміхається. Один із коротко стрижених шмаркачів, схожий на гопа, зиркає по боках. Пиво геть погане, недопиту пляшку викидаю в смітник. Без особливої охоти заходжу в брудну воду, кілька разів пірнаю.

У воді думаю про тебе, стає сумно, що я тут сам. Одягаюся і прямую до метро. Ще один день накрився — думаю про себе, мляво придивляючись до виснажених спекою пасажирів. Удома я знову ліниво читатиму, розвалившись на дивані з олівцем у руці, і нічого не відбудеться. У книжці підкреслю з десятків цікавих думок, ідей чи рядків, деякі візьму на озброєння до майбутніх статей, переписавши їх у записник, і — все.

Пообіднє сонце добряче припікає. Останні потуги теплої пори.

Я так стужився за тобою, що не знаю, чи вистачить терпцю щодня, щогодини, щомиті думати про це. Інколи уявляю: відверто, ніби на сповіді, розповідаю тобі, як увесь цей час жив, що думав, що зі мною відбувалося, з ким спілкувався, що прочитав. Мабуть, ти лише голосно сміялася б з моїх розповідей. Мені здається — і я цього трішки боюся, — що ти б мене більше не кохала, бо я не такий, яким був за першої нашої зустрічі. Господи, ти навіть не знаєш, який я *тепер*, про це навіть я не здогадуюся. Минуло небагато — тільки півтора року, а пережито — ніби добрячий шматок життя. Всередині нас, у наших почуттях, час може протікати довго й непомітно, а нам, вічним невдахам, здаватиметься, що минула ціла епоха. Насправді це насміхалася з нас мізерна куца мить, яка ніби насолоджувалася своїм обманом.

Зізнаюся: я став менш романтичним і легковажним, аніж тоді, коли ми вперше зустрілися, коли дивився на тебе — незнайомку з зосередженим виразом обличчя — і хотів дізнатися — про що ж вона думає? Ти навіть і не підозрювала, що за тобою стежать мої очі, бо твій погляд — із приворожливими маленькими чисто-синіми світами — рівномірно переходив від співрозмовника до співрозмовника, які проголошували тости, жартували, а на твоїх устах з'являлася легка

усмішка й обличчя набувало трішки відсутнього виразу, ніби ти нудьгувала й хотіла чимшвидше покинути товариство. Коли наші очі зустрілися — у мені все завмерло, зупинилося, ніби раптово знеструмлене місто.

Мабуть, неможливість змінити бодай частково свою природу і є тим, що називають звичкою, яка з роками поглиблюється, загострюється, наповнює зсередини, розпирає й, непомітно для тебе ж, виповзає назовні, показуючи всю свою потворність, вульгарність і ницість, що власне деколи й шокує ближніх. Що це: остаточна капітуляція молодості, енергійності, романтизму? Капітуляція перед повільним, ледь рухомим, тьмяним, невиразним уповільненим царством старіння, що поступово проникає в тебе з роками, запускає свої тонкі й незримі щупальця в думки, сонливими нитками обплітає їхній запал, наче павук свою жертву-муху в тісний кокон, і вже не дихнути.

Знаю, що ти відчувала подібне. Я дивився у твої сині небесні очі й бачив у них сумну осиротілу пустку, яка прийшла, як раптова зміна погоди, пустку, в якій, проте, бився ледь зримий непримиренний вогник. Хотів би зробити божевільний вчинок, як у добрі часи юності, але застережливий розум шепоче: а, може, не треба? що це дасть? світ і далі стоятиме таким, яким є зараз, — нудним і чужим. Твоя поява стала найрадикальнішим запереченням цього стану, у якому мій внутрішній голос шепоче *знову те саме*; твоя поява була схожа на землетрус. За незначну мить усе докорінно змінилося — свідомість переколошматило, від чого навколишнє раптом ожило, розцвіло, забуяло, відкрилося моїм прозрілим очам, і я, на повні груди вдихнувши повітря, радісно відчув, як світ став інакшим і незвичним.

Телефонував доцент Пампушка — Ігор Спиридонович, п'ятдесятилітній товстун низького зросту, викладач релігієзнавства й мій кафедральний колега. Пожмаканим, захриплим, ледве живим голосом він жалівся, що дружина й донька зачинили його у квартирі. Пампушка, як ми його називаємо за очі, інколи потрапляє у важкі, виснажливі запої, протягом яких різко втрачає вагу. Зі 110 кілограм він може схуднути до 90. Доцент Пампушка пробував «зашивати» собі ампулу від алкоголізму, але це його не рятує.

Він просив мене приїхати до нього на Теремки, оскільки я живу найближче, стати під вікнами його квартири, а він спустить мені на мотузочці торбинку з грошима.

— Полікуй мене, — благав він.

Я приїхав і полікував: з торбинки витягнув гроші, пішов у магазин і купив пляшку горілки, потім запхав її в торбинку, ретельно обмотавши горлечко, і гукнув, щоб тягнув.

Пампушка високо цінував мої «санітарні» послуги і щоразу підміняв мене на лекціях або позичав гроші, коли я був на нулі. Але за це я змушений був вислуховувати нудні, безбарвні, монотонні сповіді про його наукові плани та погляди, побутові та сімейні проблеми, а також обурення діями недругів і ворогів, які, як він завжди з прикрістю цідив крізь зуби, «все життя ставили палиці в колеса».

Інколи мені здається, що так звана історія будь-яких ідей — видатних, геніальних, посередніх, вторинних, — це невпинні образи самотників, яких так ніхто й не намагався зрозуміти. Одні з них непримітно згорають, марнуючи своє життя на інтелектуальні дурниці, а інші, згораючи та постійно зневажаючи подібні дурниці, після своєї смерті стають поживою для них, їхніми основними героями. Грифи завжди отримують своє падло.

З редакції одного химерного гуманітарного бюлетеня телефонує журналістка Аніта. Вона турбує мене лише тоді, коли замовляє матеріал. Я завжди в таких випадках пишу їй невеликі некрологи на 2–3 тисячі знаків, коли помер хтось із «великих», «відомих» чи «авторитетних». У своїх сконденсованих матеріалах я намагаюся поєднувати скупі людську скорботу та співчуття рідним і близьким з елементами оглядового аналізу основних віх життя і творчості покійного. Минулого року врожай смертності був невисокий — лише три некрологи, та й то на доволі пересічних небіжчиків. Але цього року — все набагато сумніше. Інколи світ покидають справжні особистості.

— Хто тепер? — запитую в Аніти.

— Якийсь Воскобойніков, — каже вона, і мене відразу дратує її механічний і байдужий голос. Йопсель-мопсель, та це ж сам Воскобойніков!

Старенький професор Воскобойніков повертався в Київ фастівською електричкою з дачі, зморений тридцятиградусною спекою та фізичною працею під палючим сонцем. Але так і не доїхав — помер від серцевого нападу у вагоні, на очах інших пасажирів.

Воскобойніков усе життя займався екологією, екомодельованням сучасного наукового поступу, етичними питаннями екомислення. Мій знайомий з Інституту філософії казав, що покійний був особисто знайомий із Гансом Йонасом, учнем Гайдеггера, розвивав його ідею онтологічної відповідальності за людину. Діти Воскобойнікова забули про нього й залишили його напризволяще. Пригадую, як одного разу він випадково потрапив мені на очі: згнічений, згорблений, із втягнутою в себе головою, професор обережно і з острахом, ніби за це накричать, збирав у ботанічному саду пляшки з-під пива й горілки, ходив у тому самому засмальцьованому й пожмаканому коричневому костюмі, який одягав, мабуть, ще двадцять років тому, жив із городини своєї дачі й постійно жалівся, що ніхто не друкує його рукописів.

У такі повільні вечори, коли повітря пахне пізнім літом і першою осінньою прохолодою, люблю спостерігати за поодиноким шумом самотнього тролейбуса або таксі, що прямує в бік «Либідської» чи у протилежний — до Виставкового центру. Найприємніші миті — на балконі, коли сам-на-сам із вечірнім повітрям, коли відчуваєш його порухи, відчуваєш його безмежність, яку неможливо охопити поглядом. У такі хвилини я заспокоююся, ніби перед тим робив клопітку, зосереджену роботу. Якби за останні кілька місяців відбулися бодай незначні зміни, я б неодмінно здивувався, бо вже давно не відчував радісної та непримітної людської здатності — радіти новому. Затягуюся, дим приємно наповнює легені. Я згадую наші зимові дерева, випадкові й чужі обличчя перехожих, рух транспорту, наше січневе повітря, коли ти була поруч. У думках оживають приємні миті минулого і таке враження, що оживає все навколо. У сірому з'являється промінчик світла, у темному — лагідність, у тиші — спокій. Мабуть, це і є тим, що називають «щастям».

Я курю із заплющеними очима, занурений у свої солодкі спогади. Ось ти йдеш разом зі мною вниз до майдану Незалежності повз готель «Україна», ось ми обіймаємося, ніби підлітки перед незнайомими

людьми. Твоє обличчя на морозі бліде, а носик почервонілий, я хукаю на твої пальці, цілую їх, щоб зігріти, твої очі сяють у темряві, ми впиваємося холодними губами одне в одного й потім ідемо далі. Уже в метро ти грієш долоні під моїм кожухом і з сумом шепочеш, що не хочеш повертатися. Ти мене пестиш там, і я збуджуюся. Потім кажу тобі:

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ